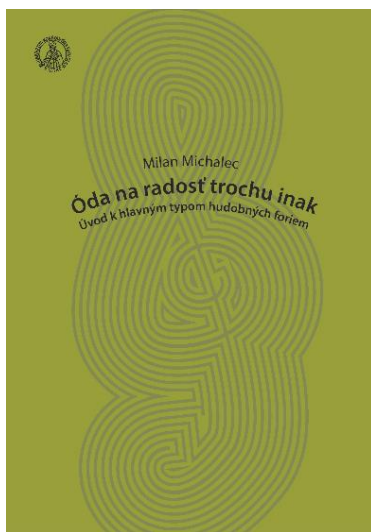

MICHALEC, M. 2015. Óda na radosť trochu inak. Úvod k hlavným typom hudobných foriem. Nitra: ÚLUK UKF FF v Nitre. ISBN 978-80-558-0911-3.

Anna Babjaková; annx12@yahoo.co.uk

Muzikológ Milan Michalec, pôsobiaci na Filozofickej fakulte Konštantína filozofa v Nitre, je autorom vysokoškolskej učebnice s názvom *Óda na radosť trochu inak*, s podtitulom *Úvod k hlavným typom hudobných foriem*. V spolupráci so skladateľmi Matejom Slobodom, Lenkou Novosedlíkovou a Petrom Javorkom vytvorili vysokoškolskú učebnicu zameranú na priblíženie základných charakteristík vybraných hudobných foriem, s použitím autorsky spracovaných kompozícií – ukážok jednotlivých formových typov s použitím témy Ódy na radosť od Ludviga van Beethovena. Dôvodom pre napísanie učebnice bola poslucháčska skúsenosť mladých ľudí zameraná predovšetkým na maistreamovú produkciu populárnej hudby, čo prispieva k vzdialeniu sa poslucháčov od recepcnej skúsenosti s vážnou hudbou, ktorá v sebe ukrýva množstvo významov vzdialených populárnej produkcii.

Učebnica je určená predovšetkým pre študentov estetiky a estetickéj výchovy, autor ju však sekundárne odporúča aj študentom hudobnej výchovy, či pedagógom hudobnej výchovy na ZŠ, SŠ a ZUŠ. Potrebu zvyšovania povedomia o obsahových možnostiach vážnej hudby a spôsobov implicitnej a explicitnej interpretácie hudobných diel autor sprostredkúva na pozadí princípov recepcnej hudobnej estetiky, teda skúsenosti z bezprostredných hudobných vnemov. Vzhľadom na komplexnosť problematiky vývoja a spôsobu ustáľovania hudobných foriem, fungujúcich ako istý typ modelu, je zvolený spôsob efektívne zvolenou výkladovou metódou, slúžiacou na uľahčenie pochopenia problematiky a následného osvojenia si rozlišovania jednotlivých spôsobov spracovania hudobných kompozícií.

Šesť ukážok, vytvorených pre účely učebnice je komponovaných pre klavír, s avizovanou nenáročnosťou na dosiahnutý stupeň techniky hry, čo umožňuje učiteľom, prípadne samotným žiakom skladby si osvojiť a hrať priamo na vyučovacej hodine. Ukážky sú komponované v nasledujúcich formových typoch: 1. piesňová forma, 2. variácie, 3. sonátová forma, 4. rondo, 5. fúga, 6. voľná forma. Príznačné vlastnosti jednotlivých hudobných foriem a formových typov autor približuje v jednotlivých kapitolách. V rámci úvodnej kapitoly poskytujúcej základné informácie o povahe hudobných foriem autor definuje podstatu hudobnej formy, v zmysle štruktúry tvorenej spoluúčasťou jednotlivých hudobných zložiek (melos, rytmus, tempo, harmónia, tonalita, dynamika, farba), pričom poskytuje stručný, ale dôsledný výklad jednotlivých pojmov. Ohraničené celky vstupujúce do vzájomných hierarchických a proporčných vzťahov, sú vnímané v zmysle tektonickej povahy hudobnej skladby. Totožnosť, obmena, odlišnosť, kontrast, pravidelnosť a

nepravidelnosť sú tu predstavené ako základné formotvorné princípy (v zmysle ich definície Ladislavom Burlasom).

Predložená vysokoškolská učebnica si nenárokujú na suplovanie komplexne poňatej hudobno-teoretickej literatúry, v tomto ohľade sa základným hudobno-teoretickým pojmom (napríklad z oblasti harmónie) venuje iba okrajovo. Úvodná kapitola sa venuje teoretickým reflexiám pojmu hudobná forma (časť *Rôzne pohľady na hudobnú formu*). Na ňu nadväzujú podkapitoly *Hudobné formy z hudobno-teoretického pohľadu* a *Podstata hudobnej formy*. V časti pod názvom *Základné hudobné myšlienky-motív, téma a práca s nimi* autor približuje kompozičné tvary od najmenšej hudobnomyšlienkovej štruktúry, s možnosťami ich ďalšieho vývoja (opakovanie a variácia, typy variácií: rozšírenie, delenie, krátenie). Na potrebu uvedomeného prístupu k otázkam tematickej stavby, variačnej práce a súvislosti s celkom diela autor upozorňuje v časti s názvom *Formová analýza hudobných diel*. V kapitole *Znázornenie hudobnej formy v symboloch* sprostredkováva ovládnutie základného symbolického vyjadrovania pri analytickej a interpretačnej práci s hudobnými dielami.

Nasledujú logicky usporiadané sukapitoly hlavnej kapitoly *Hlavné typy hudobných foriem a stručná zmienka o povahe pojmov hudobný druh vo vzťahu k hudobnej forme*. *Hudobné formy a hudobné druhy*, kde autor prechádza cez výklad zložiek hudby vo vzťahu k ich formotvornému potenciálu, základným stavebným princípom hudobnej formy, ich statickej a dynamickej povahe, periodicite a d'. V časti nazvanej *Organické zloženie hudobnej formy* je pozornosť zameraná na samotné časti, diely a úseky hudobnej kompozície, v súvislosti s ich funkciou v rámci celkovej tektoniky skladby. Kapitola s dôslednou hudobnou analýzou časti 9. symfónie Ludviga van Beethovena *Óda na radosť* obsahuje český preklad textu od Pavla Eisnera. Jadro učebnice tvoria kapitoly obsahujúce charakteristiku nasledujúcich vybraných hudobných foriem: jedno-, dvoj- a trojdielne formy, nazývané piesňové, kde autorom spracovania Beethovenovej témy je autorská kompozícia Petra Javorku, pričom text obsahuje aj podrobnú analýzu autorovho prístupu k realizácii diela. Hudobnú formu variácie predstavuje dielo Mateja Sloboda. Ďalšou z hudobných foriem je rondo, ktoré vo svojej kompozícii predstavila Lenka Novosedlíková. Sonátovú formu spracoval Peter Javorek, fúgu opäť Lenka Novosedlíková, spracovanie zadanej témy vo voľnej forme je Matej Sloboda.

Vysokoškolská učebnica mladého nitrianskeho estetike Michala Michalca obsahuje aj prílohu v podobe notového zápisu jednotlivých kompozícií. Vzhľadom na názornosť prístupu preferovaného autorom publikácie, ktorý sa aj vo svojich predchádzajúcich prácach snaží rozvíjať nitriansky metodický koncept praktickej estetiky, má učebnica predpoklad stať sa úspešnou formou prístupu k edukácii na poli kompozičných praktík, objasňujúcich princípy tematickej práce s hudobnou myšlienkou, formotvorných postupov a spôsobov ich uplatnenia v kompozícii. Má ambíciu stať sa podnetným materiálom pre ďalšie inovácie v oblasti edukácie esteticko-výchovných predmetov.

Mgr. Anna Babjaková
Inštitút estetiky a umeleckej kultúry
FF PU v Prešove
Externý doktorand
annx12@yahoo.co.uk

---

www.casopisespes.sk
